

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

(ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO)

Ustawa o spółdzielniach z dnia 29 października 1920 r. (Dz. U. z 1950 r., nr 25, poz. 232)

Nieprzydatność członka spółdzielni do zajmowania określonego stanowiska nie jest statutową przyczyną zwolnienia. Członek spółdzielni zwolniony z zajmowanego stanowiska wskutek braku kwalifikacji, ma prawo do zatrudnienia na stanowisku, do zajmowania którego posiada uzdolnienia (23 XII 1957 r. — 2 CR 404/57).

Rozporządzenie z dnia 16 III 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. nr 35, poz. 323 z późniejszymi zmianami)

Art. 25. Umowa o pracę zawarta z pracownikiem umysłowym na okres próbny może być rozwiązana z końcem tego okresu po uprzednim wypowiedzeniu w sposób określony w art. 25, ust 1 rozporządzenia z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. nr 35, poz. 323 z późniejszymi zmianami). Jeżeli wypowiedzenie nie nastąpi przed końcem okresu próbnego z zachowaniem terminów z art. 25 ust. 1 powyższego rozporządzenia, to umowę uważa się za zawartą na czas nieokreślony. (Uchwała składu 7 sędziów, 7 II 1939 r. — 1 CO 33/58).

Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. nr 51, poz. 396).

Art. 196. Kierowcę, który mając powierzone sobie auto do przewozu ludzi ma obowiązek zorganizowania przewozu w sposób zapewniający im całkowite bezpieczeństwo i w tym zakresie ma prawo wyłącznego decydowania o stronie technicznej przewozu, rozmieszczeniu przewożonych ludzi, zabezpieczeniu auta itp., należy uważać za zastępcę pracodawcy w rozumieniu art. 196 ustawy o ubezpieczeniu społecznym.

Fakt dopuszczenia do tego, by osoba w stanie nietrzeźwym jechała w wyrotce w pozycji stojącej, co groziło jej niebezpieczeństwem dla życia, może stanowić rażące naruszenie przez zastępcę pracodawcy obowiązków wynikających z przepisów o ochronie życia i zdrowia pracowników (6 VIII 1957 r. — II CR 705/56).

Kodeks zobowiązań z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. nr 82, poz. 598 wraz ze zmianami)

Art. 8 i nast. Jeżeli nie podzielić poglądu wyrażonego w orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 2 VI 1956 r. — 3 CR. 1251/54 (O. S. P. i K. A. 1957, zes. 2, poz. 31 i glosa krytyczna), że zobowiązania, których przedmiotem jest to samo świadczenie, lecz które opierają się każde na odrębnym tytule, powinny być

uważane za zobowiązania solidarne pomimo braku w tym względzie podstawy w umowie lub w przepisach ustawy, to w takim razie tego rodzaju zobowiązania powinny być traktowane jako tzw. zobowiązania in solidum, do których w zasadzie nie stosują się wprawdzie przepisy k. z. dotyczące zobowiązań solidarnych, lecz które ze względu na swoje specyficzne właściwości, wynikające z identyczności będącego ich przedmiotem świadczenia i odrębności tytułów, na których się opierają, mogą być równocześnie dochodzone od wszystkich dłużników każdego z powyższych zobowiązań, z tym oczywiście zastrzeżeniem, że z chwilą gdy wierzyciel uzyska wspomniane świadczenie, wygasają wszystkie zobowiązania, objęte wzmiankowanym wspólnym węzłem tożsamości świadczenia (20 XI 1957 r. — 1 CR 1149/56).

Art. 160. Wysokość niedoboru w magazynie przedsiębiorstwa hurtowego powinna być obliczona według cen detalicznych brakującego towaru (25 IV 1958 r. — 4 CR 419/57).

Art. 136. Ten, kto był bezpośredniemu sprawcy pomocny przy wyrządzeniu szkody, odpowiada, jeżeli swym działaniem obiektywnie biorąc przyczynił się do wyrządzenia szkody i jeżeli to działanie było zawinione. Nie jest natomiast konieczną przesłanką odpowiedzialności z art. 136 k. z. rozmyślność działania pomocnika (19 VIII 1958 r. — 4 CR 909/57).

Art. 144 § 2. Art. 144 § 2 k. z. przewiduje, iż w wypadku powierzenia określonych robót innemu przedsiębiorstwu, trudniącemu się zawodowo wykonywaniem takich robót, za szkodę odpowiada tylko to ostatnie przedsiębiorstwo, a nie ten, kto wykonanie robót powierza, a więc bezpośredni wykonawca, a nie inwestor, przy czym nie jest dopuszczalne w takim wypadku dowodzenie, iż wybór był nieodpowiedni. Przepis ten zwalnia więc inwestora od odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez wykonawcę, nie zwalnia go jednak od odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną własnym zaniedbaniem, nie pozostającym w związku z samym wyborem wykonawcy (30 XII 1958 r. — 1 CR 991/58).

Art. 157 § 1. Kwoty wypłacone osobie poszkodowanej w wypadku samochodowym z tytułu ubezpieczenia — jeżeli wkłady ubezpieczeniowe opłacało przedsiębiorstwo, a właściwe polisy i warunki ubezpieczeniowe nie zawierały odmiennych postanowień — ulegają zaliczeniu na rentę. Zaliczenie takie byłoby skuteczne również wobec kierowcy solidarnie odpowiedzialnego (13 VI 1958 r. — III CR 802/57).

Art. 157 § 1. Dla ustalenia wysokości szkody, jaką poniósł powód na skutek wypadku, nie jest miarodajne obliczenie jego przeciętnego zarobku miesięcznego z ostatniego okresu, lecz jedynie ustalenie, jakie zarobki osiągały powód na stanowisku poprzednio zajmowanym, gdyby nie uległ wypadkowi (19 VIII 1958 r. — 4 CR 110/58).

Art. 158 § 2. Niesporządzenie przez magazyniera protokołu zdawczo-odbiorczego przy przekazaniu zgodnie z poleceniem pracodawcy towarów do innego magazynu stanowi o winie magazyniera. Brak jednak w tym kierunku inicjatywy po stronie pracodawcy może uzasadniać zastosowanie art. 158 § 2 k. z. w sprawie o manko wytoczonej przeciwko owemu magazynierowi (30 V 1958 r. — 3 CR 828/57).

Art. 158 § 2. Niesporządzenie remanentów przy rozpoczynaniu i kończeniu

urloupu przez kierownika sklepu materialnie odpowiedzialnego obciąża pracodawcę nawet w tym przypadku, gdyby kierownik sklepu nie żądał sporządzenia remanentu i sam wskazywał zastępcę na czas urloupu (5 VII 1958 r. — 3 CR 986/57).

Art. 161 § 2. Celem diet i zwrotu kosztów noclegów jest wyrównanie pracownikowi tych wydatków, które musi ponosić w zwiększonej mierze wskutek pobytu poza miejscem swego zamieszkania. Skoro sumy te nie stanowią i nie powinny stanowić części rzeczywistego wynagrodzenia za pracę, brak podstaw do wzięcia ich pod uwagę przy ustaleniu wysokości renty (22 IV 1958 r. — 4 CR 987/57).

Art. 162 § 2. Art. 162 § 2 k. z., wymieniając jako jedną z przesłanek prawdopodobny czas trwania prawa do alimentacji, nawiązuje do treści art. 33 § 2 k. r. i uzasadnia zasądzenie renty do czasu uzyskania przez małoletnich powodów zdolności samodzielnego utrzymania się (26 II 1958 r. — 1 CR 691/57).

Art. 162 § 2 i 3. Istotną przesłanką art. 162 § 2 i 3 k. z. jest, aby osoba domagająca się renty pozostawała rzeczywiście na utrzymaniu zmarłego, a więc, by świadczenia, które otrzymywała od zmarłego, stanowiły niezbędne dla niej źródło utrzymania, a nie tylko pomoc w gospodarstwie, mającą na celu podniesienie zasobności tego gospodarstwa lub polepszenie warunków bytowych tej osoby. Celem bowiem tych przepisów jest wyrównanie w granicach tam przewidzianych szkody, jaką poniosły osoby bliskie zmarłemu przez śmierć swego żywiciela, wyrażającej się w utracie środków niezbędnych do utrzymania (29 V 1958 r. — 1 CR 969/57).

Art. 189. Brak jest podstaw do uznania, iż fakt utraty przez członka pomocniczej spółdzielni pracy członkostwa w czasie między zawarciem odpowiedniego porozumienia w sprawie wyprodukowania towaru a wykonaniem zamówienia zwalnia spółdzielnię z płynących z tej umowy zobowiązań. W związku z tym należy uznać, że jeśli wyprodukowany w ramach umowy przez b. członka spółdzielni towar pozostaje u niego do dyspozycji spółdzielni, nie może ona żądać zapłaty równowartości dostarczonych na wyprodukowanie tego towaru surowców (1 VII 1958 r. — 1 CR 702/57).

Art. 239. Dyrektor przedsiębiorstwa odpowiada majątkowo za wyrządzoną w tym przedsiębiorstwie szkodę na zasadach ogólnych. Odpowiedzialność ta może więc opierać się albo na przepisie art. 134 k. z., jeśli dyrektor dopuścił się czynu niedozwolonego w rozumieniu tego przepisu, albo też na przepisie art. 239 k. z., jeśli szkoda jest następstwem naruszenia przez dyrektora jego obowiązków służbowych. W tym drugim przypadku dyrektor odpowiada zarówno wówczas, gdy szkoda jest bezpośrednim wynikiem jego własnego zaniedbania, jak i wtedy, gdy szkodę wyrządził inny pracownik przedsiębiorstwa, a dyrektor dopuścił się uchybień w zakresie dążących na nim obowiązków organizacyjnych oraz nadzoru i kontroli nad pracą podległych mu pracowników, o ile oczywiście uchybienia te pozostają w związku przyczynowym z wyrządzoną szkodą (7 I 1958 r. — 1 CR 926/56).

Art. 239. O ile zgodnie z ustalonym już orzecznictwem obciążenie pracownika odpowiedzialnością za szkodę wynikłą wskutek okoliczności, za które nie ponosi winy, nie może być skuteczne, jako sprzeczne z zasadami współ-

życia społecznego w państwie ludowym, o tyle sprzeczności takiej nie można z reguły dopatrywać się w innego rodzaju umowach nie będących umowami o pracę, a zwłaszcza w umowach typu handlowego, do których zaliczyć należy powierzenie sprzedaży na warunkach prowizyjnych (7 I 1958 r. — 1 CR 109/57).

Art. 239. Koniecznymi przesłankami odpowiedzialności pracownika za manko jest przede wszystkim fakt powierzenia mu mienia z obowiązkiem wyliczenia się oraz stworzenie pracownikowi takich warunków pracy, aby miał on faktycznie możliwość dopełnienia tego obowiązku. Ponadto o odpowiedzialności tej może być mowa tylko w przypadku, gdy manko powstało w czasie, kiedy pracownik był w stanie sprawować pieczę nad powierzonym mu mieniem (19 VIII 1958 r. — 4 CR 888/57).

Art. 254. W wypadku gdy wierzytelność jest dochodzona przez państwową jednostkę organizacyjną nie mającą odrębnej od skarbu państwa osobowości prawnej, a żądanie zaspokojenia wierzytelności wzajemnej powinno być skierowane do innej, pozbawionej również samoistnej osobowości jednostki państwowej, potrącenie tych wierzytelności nie jest dopuszczalne, jeżeli wspomniane jednostki działają na zasadzie samodzielności organizacyjnej i odrębności finansowo-rozrachunkowej (18 XII 1958 r. — 1 CR 350/57).

Art. 283. O tym, czy konkretny czyn niedozwolony wyrządzający szkodę jest zbrodnią lub występkiem, decydują przepisy kodeksu karnego. Jeżeli jednak nie zapadło w tym względzie prawomocne wiążące orzeczenie w postępowaniu karnym, sąd cywilny powinien poczynić we własnym zakresie ustalenia niezbędne do zastosowania właściwej kwalifikacji tego czynu (3 XII 1957 r. — 4 CR 704/57).

Art. 283. W wypadku gdy poszukiwane jest od Akademii Medycznej odszkodowanie z powodu uszkodzenia ciała, którego doznała pacjentka w szpitalu na skutek dokonania u niej wadliwego zabiegu, strona pozwana, odpowiedzialna cywilnie za sprawcę czynu na podstawie art. 144 albo art. 145 k. z., nie może skutecznie powoływać się na upływ trzyletniego przedawnienia przewidzianego w art. 283 § 1 k. z., jeżeli nie wykaże, że w konkretnych warunkach sprawy czyn osoby nie ma znamion przestępstwa ze względu na szczególnie okoliczności towarzyszące okolicznościom powstania szkody. W braku ustalenia bowiem takich szczególnych okoliczności zachodzą dostateczne przesłanki do uznania, że czyn wyrządzający szkodę ma cechy przestępstwa, co usprawiedliwia zastosowanie dłuższego okresu przedawnienia przewidzianego w art. 283 § 4, a nie w § 1 tego artykułu (3 XII 1957 r. — 4 CR 704/57).

Art. 600. Dla zmiany umowy o dożywocie w istotnych jej elementach, a takimi są wzajemne świadczenia stron, konieczna jest także w myśl art. 600 k. z. forma aktu notarialnego (11 II 1958 r. — 4 CR 946/57).

Dekret z dnia 29 sierpnia 1945 r. w sprawie postępowania o ubezwłasnowolnienie (Dz. U. nr 40, poz. 225)

Art. 12. Dowód z biegłych lekarzy w sprawie o ubezwłasnowolnienie powinien być przeprowadzony z udziałem sądu i uczestników postępowania, którzy powinni mieć prawo zadawania biegłym pytań (21 XI 1958 r. — 3 CR 125/58).

Prawo rzeczowe z dnia 11 października 1946 r. (Dz. U. nr 57, poz. 319)

Art. 296. Stroną pozwaną w procesie windykacyjnym może być zarówno dzierżyciel, jak i posiadacz rzeczy (26 VII 1958 r. — 3 CR 1245/57).

Ustawa z dnia 17 czerwca 1948 r. o odpowiedzialności i trybie postępowania w sprawach szkód w majątku wojskowym (Dz. U. nr 36, poz. 246)

Art. 11 ust. 2. Jeżeli postępowanie administracyjne unormowane w cytowanej ustawie nie mogło być zakończone z powodu zniesienia odpowiednich instancji administracyjnych i sprawa jest cywilna (art. 2 k. p. c.), to już z ogólnej zasady, iż poszkodowany nie może być pozbawiony prawa dochodzenia odszkodowania, wypływa wniosek, że stronie powodowej służy prawo dochodzenia odszkodowania na drodze sądowej. Do takiego wniosku prowadzi też art. U w ustęp 2 wyżej cytowanej ustawy. Stosownie do tego przepisu władza była uprawniona do odstąpienia od wydania decyzji o odszkodowaniu i do skierowania sprawy na drogę sądową również i w toku postępowania administracyjnego, gdy „dane okoliczności” na to wskazywały, a więc także, gdy już zapadło nieprawomocne orzeczenie I instancji. Istotne w tym przepisie jest, że nawet mimo istnienia orzeczenia I instancji droga sądowa była dopuszczalna. A jeżeli tak było, to stwierdzić trzeba, że sytuacji tej nie może zmienić fakt, że z powodu zniesienia władz b. MBP brak jest decyzji o skierowaniu sprawy na drogę sądową (21 VI 1958 r. — 4 CR 609/57).

Kodeks rodzinny z dnia 27 czerwca 1950 r. (Dz. U. nr 34, poz. 308)

Art. 10. Okoliczność, że ciąża stanowi ważny powód w rozumieniu przepisu art. 10 § 1 k. r., jest bezsporna i w literaturze nigdy nie była kwestionowana, sama przez się nie wystarcza jednak do udzielenia zezwolenia. Dalszą konieczną przesłanką, wprowadzoną poprzez art. 1 p. o. p. c., jest bowiem stwierdzenie, że zamierzone małżeństwo nie nasuwa zastrzeżeń z punktu widzenia społecznej wartości zakładanej rodziny i dobra małych i przyszłych ich dzieci.

Przy ocenie całokształtu okoliczności sprawy co do tego, czy zamierzone małżeństwo nie nasuwa zastrzeżeń z punktu widzenia społecznej wartości zakładanej rodziny, dobra małych i przyszłych dzieci, nie jest konieczne poczynienie ustaleń dających w tym kierunku bezwzględną gwarancję. Wystarczy oparta na doświadczeniu życiowym ocena, że w okolicznościach sprawy zamierzone małżeństwo wspomnianych zastrzeżeń nie nasuwa (6 X 1958 r. — 3 CO 19/58).

Art. 29. Nieporozumienia [małżonków na tle spraw majątkowych mogą niekiedy przyjąć takie rozmiary, że doprowadzą do całkowitego zaniku wszelkiej spójni i do zupełnego rozkładu pożycia. Jednakże dążenie do uzyskania rozwodu jako jedynie środka do uregulowania spraw majątkowych między małżonkami nie może znaleźć ochrony prawnej. Małżonkowie skutek ten mogą osiągnąć poza rozwodem, np. w drodze powództwa o zniesienie wspólności ustawowej (21 XI 1958 r. - 4 CR 894/57).

Art. 29. Wybaczenie przez współmałżonka drugiemu małżonkowi wadliwego zachowania się tego ostatniego ma ten skutek, iż to zachowanie nie może

być samoistnie podstawą żądania rozwodu. Nie przekreśla ono natomiast możliwości powołania się przez zainteresowanego małżonka na poprzednie zachowanie się drugiego małżonka, gdy on w tym zakresie wykazuje w dalszym ciągu identyczne postępowanie. Dla oceny bowiem rozkładu pożycia małżeńskiego musi być wzięty pod uwagę całokształt postępowania stron od możliwie najwcześniejszego okresu ich pożycia. Takie podejście pozwala na wnikliwą analizę podstaw do orzeczenia rozwodu (26 VIII 1958 r. — 3 CR 327/57).

Art. 30 § 2. Spotykanie się małżonków oddzielnie mieszkających nie zawsze uchyla rozłękę w rozumieniu art. 30 § 2 k. r. Zależy to od celu i charakteru oraz częstotliwości tych spotkań (26 V 1958 r. — 3 CR 174/57).

Art. 31. Małżonek pozwany w sprawie o rozwód może skutecznie aż do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji cofnąć zgodę na rozwód i równocześnie zgłoszony wniosek o nieorzekaniu o winie (4 VIII 1958 r. — 1 CR 1127/57).

Art. 32. Powierzenie władzy rodzicielskiej nad dziećmi rozwodzących się małżonków może być dokonane jedynie i wyłącznie z punktu widzenia dobra tych dzieci. Moment ukarania czy wynagrodzenia jednego z małżonków za spowodowanie rozkładu pożycia małżeńskiego przez powierzenie lub niepowierzenie mu wykonywania władzy rodzicielskiej nie może być brany pod uwagę. Sąd, rozstrzygając o powierzeniu wykonywania władzy rodzicielskiej, powinien rozważyć wszystkie okoliczności dotyczące kwalifikacji i możliwości wykonywania władzy rodzicielskiej zgodnie z interesem dzieci, mając na uwadze między innymi wiek i płeć dziecka, wspólne wychowanie kilku dzieci, fakt dotychczasowego wychowywania dziecka przez jednego tylko małżonka i możliwość zaburzeń psychicznych u dziecka w razie zmiany dotychczasowych warunków, w jakich było wychowywane (16 VI 1958 r. — 4 CR 383/57).

Art. 38. Okoliczność, iż wnioskodawca jest obecnie pełnoletni, nie stoi sama przez się na przeszkodzie uwzględnieniu wniosku o sprostowanie aktu urodzenia wnioskodawcy przez stosowną zmianę nazwiska, gdyż w świetle art. 38 k. r. decydujące znaczenie może mieć tylko okoliczność, czy wnioskodawca był pełnoletni w dacie zawarcia małżeństwa przez jego rodziców. Tylko w tym przypadku zmiana nazwiska byłaby na mocy art. 38 k. r. nie dopuszczalna (25 II 1954 r. — 1 CR 146/54).

Art. 46. Unieważnienie uznania na żądanie uznającego wymaga wykazania istnienia dwóch przesłanek łącznie: że oświadczenie o uznaniu dotknięte jest wadą oraz że uznający nie jest ojcem uznanego (9 X 1958 r. — 4 CR 174/58).

Art. 47. Żądanie ustalenia, że wnioskodawca pochodzi od określonej we wniosku osoby, stanowi żądanie sądowego ustalenia ojcostwa zgodnie z art. 47 § 1 k. r. Żądanie takie podlega rozpoznaniu w postępowaniu spornym, w tym więc zakresie wniosek stanowi w istocie swej powództwo o ustalenie ojcostwa. Okoliczność, iż wnioskodawca zamiast pozwu zgłosił wniosek, nie stanowi przeszkody do rozpoznania jego żądania we właściwym trybie (25 II 1954 r. — 1 CR 146/54).

Przepisy ogólne prawa cywilnego z dnia 18 lipca 1950 r. (Dz. U. nr 34, poz. 311)

Art. 4. Obowiązek udowodnienia powierzenia towarów pracownikowi spoczywa na pracodawcy. Nie czyni zadość temu obowiązkowi powołanie się na to, że pracownik nie zarzucił, iż jakiegoś towaru nie otrzymał (30 V 1958 r. — III CR 835/57).

Kodeks postępowania cywilnego — Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 1950 r. o ogłoszeniu jednolitego tekstu kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. nr 43, poz. 349)

Art. 2. Nie jest dopuszczalna droga sądowa o wydanie książeczki oszczędnościowej Społecznego Funduszu Oszczędnościowego i o wypłatę sumy z tejeż książeczki (27 II 1958 r. — 4 CR 560/57).

Art. 7. Sąd cywilny z mocy art. 7 k. p. c. jest związany tylko ustaleniami wyroku skazującego, może więc samodzielnie czynić ustalenia co do czynów, które nie były objęte oskarżeniem, bądź takich, co do których oskarżony został niewinny, co do których postępowanie karne umorzono itp. To więc, że pozwany skazany został tylko za nieumyślne paserstwo, bynajmniej nie odbiera sądowi cywilnemu możliwości ustalenia, że wyrządził szkodę czy też że odpowiada za wyrządzoną szkodę z mocy art. 136 k. z. w związku z popełnieniem innego czynu (19 VIII 1958 r. — 4 CR 909/57).

Art. 110. Złożenie dopiero przy zażaleniu pokwitowania zespołu adwokackiego, dotyczącego spisu kosztów, jest bezskuteczne i adwokat nie może domagać się wyższego wynagrodzenia niż to, które mu przyznał sąd na podstawie własnego określenia wysokości wynagrodzenia (7 X 1958 r. — 1 CR 139/58).

Art. 142. Jeżeli strona w procesie ma więcej niż jednego pełnomocnika, to doręczenie wypisu wyroku jednemu z nich jest wystarczające i od daty tego doręczenia biegnie termin do wniesienia środka odwoławczego (1 IX 1958 r. — 2 CR 744/57).

Art. 236. Brak inicjatywy sądu w sprawie o odszkodowanie, w której chodzi o świadczenie z majątku uspołecznionego, w kierunku wykrycia prawdy obiektywnej, o ile wpływa na wynik sprawy, uzasadnia podstawę zaskarżenia z art. 371 § 1 pkt 4 k. p. c., choćby nawet strona sama wbrew swym obowiązkom procesowym nie wystąpiła w procesie z odpowiednimi twierdzeniami i wnioskami dowodowymi (22 III 1958 r. — 3 CR 470/57).

Art. 246. W procesie o manko żądanie przez biegłego dla celów ekspertyzy ksiąg czy też dokumentów znajdujących się w posiadaniu strony a nie złożonych do akt sądowych jest w istocie swej postępowaniem dowodowym z tych dokumentów, przy przeprowadzeniu którego strony mają prawo uczestniczyć, w związku z czym o terminie i miejscu przeprowadzenia tego dowodu powinny być zawiadomione (8 II 1958 r. — 1 CR 224/57).

Art. 345. Samo przyjęcie oświadczeń faktycznych zawartych w pozwie za prawdziwe w myśl art. 345 § 2 k. p. c. nie zwalnia sądu orzekającego od obowiązku rozważenia, czy oświadczenia te uzasadniają należycie i w całości żądania pozwu i czy uwzględnienie tych żądań nie naruszyło obowiązujących przepisów. Pomimo więc istnienia formalnych przesłanek do wydania

wyroku zaocznego, sąd nie może uwzględnić wniosku powoda o wydanie wyroku zgodnego z żądaniem pozwu, gdy żądanie to oceni jako bezzasadne, nie znajdujące usprawiedliwienia w obowiązujących przepisach (29 V 1958 r. — 1 CR 963/57).

Art. 345 § 2. Nowela z dnia 20 VII 1950 r., posiadająca zasadnicze znaczenie dla ukształtowania naczelných zasad współczesnego procesu polskiego, wyznaczyła sądowi czynną rolę m. in. i w przypadku orzekania w nieobecności pozwanego. Mianowicie rozszerzyła obowiązek sądu do skontrolowania twierdzeń pozwu także i pod względem krytycznej oceny ich zgodności lub możliwej niezgodności z istotnym stanem rzeczy. Obecna treść art. 345 § 2 k. p. c. oznacza, że w razie nastroczających się w sprawie wątpliwości, wyrok zaoczny oparty na fikcji przyznania zapaść nie może. Wówczas sąd przeprowadza postępowanie dowodowe i w przypadku dalszej beczynności strony pozwanej wydaje wprawdzie także wyrok zaoczny, lecz oparty na wynikach przeprowadzonego postępowania dowodowego (5 VII 1958 r. — 3 CR 448/58).

Art. 345. Dla przyjęcia, że strona pozwana — pomimo stawienia się na rozprawę nie wzięła w niej udziału, nie jest bynajmniej konieczne, aby strona ta zachowywała się w sposób zupełnie bierny, lecz wystarcza, żeby zaniechała ona podjęcia jakichkolwiek czynności świadczących o jej bardziej lub mniej aktywnym działaniu w sprawie, a zwłaszcza zaniechała podjęcia tego rodzaju przewidzianych w art. 216 k. p. c. czynności, jak zgłoszenie zarzutów lub wyjaśnień oraz przedstawienie dowodów na ich poparcie. Do czynności tych zaliczyć m. in. również należy zgłoszenie chociażby nie popartego żadnymi dowodami lub argumentami wniosku o oddalenie powództwa (lub oświadczenia, że strona pozwana nie uznaje pozwu) bądź złożenie oświadczenia o uznaniu pozwu (art. 218 § 2 k. p. c.) lub przyznanie faktów na piśmie albo ustnie (art. 238 k. p. c.). Nie świadczy natomiast o wzięciu udziału w sprawie podjęcie przez stronę pozwaną tego rodzaju czynności, wykazujących w tym względzie charakter tylko przygotowawczy, jak złożenie pełnomocnictwa, wystąpienie z wnioskiem o odroczenie rozprawy albo o udzielenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew bądź o zobowiązanie powoda do dokładniejszego sprecyzowania albo uzasadnienia żądań pozwu, celem umożliwienia stronie pozwanej zajęcia w stosunku do nich stanowiska (21 VII 1958 r. — 1 CR 562/58).

Art. 369. W przypadku prowadzenia przez wierzyciela procesu przeciwko kilku dłużnikom solidarnym, gdy sąd uwzględnił powództwo jedynie przeciwko jednemu z nich, dłużnik, w stosunku do którego zapadł wyrok sądzący, nie może zaskarżyć wyroku na niekorzyść współpozwanego dłużnika, w stosunku do którego sąd oddalił powództwo (23 IV 1958 r. — 3 CR 715/57).

Art. 396 § 1. Orzeczenie o zabezpieczeniu powództwa, które w każdym czasie może być zmienione lub uchylone, nie jest orzeczeniem prawomocnym w znaczeniu art. 396 § 1 k. p. c. (10 XI 1958 r. — 3 CR 760/58).

Art. 429. Przepis ten nie zmienia zasady wyrażonej w art. 311 k. p. c., że dowód z przesłuchania stron powinien być przeprowadzony dopiero po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub ich braku (23 V 1958 r. — 3 CR 146/57).

Art. 437. Sąd powierzając wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem jednemu z rodziców, określa równocześnie m. in. uprawnienia drugiego w stosunku do dziecka w zakresie nadzoru i utrzymywania stosunków osobistych. Stosując więc ten przepis, sąd uprawniony jest do unormowania wzajemnego stosunku każdego z rodziców do dziecka w kwestiach w tymże przepisie wymienionych, nie może jednakże całkowicie pozbawić drugiego małżonka uprawnień do wykonywania nadzoru nad wychowaniem dziecka i utrzymywania z nim kontaktów osobistych, Sytuacja taka byłaby możliwa, gdyby na zasadzie art. 438 k. p. c. w wyroku orzekającym rozwód sąd pozbawił władzy rodzicielskiej jednego z rodziców. Wówczas sąd stosując odpowiednie przepisy o pozbawieniu władzy rodzicielskiej w uzasadnionych przypadkach mógłby skorzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 63 k. r. i zakazać małżonkowi, którego pozbawił władzy rodzicielskiej, osobistej styczności z dzieckiem (6 XI 1957 r. — 1 CR 820/57).

Art. 533 i 534. Stosownie do art. 533 i 534 k. p. c., nadanie klauzuli wykonalnności orzeczeniu lub ugodzie wówczas tylko może wchodzić w rachubę, gdy ze względu na swą treść nadają się one do wykonania w drodze egzekucji. Uгода, mocą której wierzyciel zwalnia dłużnika z długu w zamian za przeniesienie na niego własności samochodu, do egzekucji się nie nadaje (27 V 1958 r. — 1 CR 354/58).

Przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego

Art. XLV § 3. Sprawami ze stosunku pracy w rozumieniu art. XIV przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego są:

1) Sprawy z powództwa pracownika lub pracodawcy o roszczenie wynikające z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o pracę (m. in. o odszkodowanie za manko) oraz sprawy o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku pracy, nieistnienia roszczeń z tego stosunku, o przywrócenie do pracy itd.;

2) Sprawy z powództwa spółdzielni pracy lub jej członka o roszczenia ze spółdzielczego stosunku pracy oraz o ustalenie istnienia bądź nieistnienia tego stosunku lub praw zeń wynikających;

3) Sprawy z powództwa o odszkodowanie, przypadające od nie pozostających w cywilno-prawnym stosunku pracy osób, pełniących (funkcje na podstawie mianowania lub z wyboru oraz sprawy z powództwa tych osób o ustalenie nieistnienia lub wysokości roszczeń odszkodowawczych (Uchwała Całej Izby Cywilnej SN, 24 I 1959 r. — 1 CO 27/58).

Dekret z dnia 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. nr 49, poz. 439)

Art. 14. Przepis art. 14 dekretu, mówiąc o odpowiedzialności dyrektora za działalność przedsiębiorstwa, ma na myśli odpowiedzialność wobec organów gospodarczych państwa za wyniki działalności gospodarczej i wykonanie planów produkcyjnych, nie może zaś być rozumiany w ten sposób, że dyrektor z mocy przepisów cytowanego dekretu odpowiada za wszelką szkodę wyrządzoną przez podległych mu pracowników na zasadzie domniemania winy w nadzorze bądź nawet bez jego winy.

Wyrażony w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że działanie jednego pracownika powinno być ze stanowiska art. 158 § 2 k. z. w stosunku do drugiego pracownika odpowiedzialnego za szkodę traktowane jako działanie

samego pracodawcy, oparty jest na założeniu, że pracodawca, decydując o doborze pracowników, odpowiada za skutki ich działania zarówno wobec osób trzecich, jak i wobec innych pracowników (art. 143 k. z.). Stąd, o ile działanie to przyczyni się do powstania szkody, za którą odpowiada drugi pracownik, należy je oceniać jako przyczynienie się samego pracodawcy. Takie jednak rozumowanie nie może być uznane za prawidłowe w przypadku, gdy odpowiedzialny za szkodę jest dyrektor przedsiębiorstwa, który decyduje o doborze pracowników i wobec nich sam reprezentuje osobę pracodawcy (7 I 1968 r. — 1 CR 326/55).

Art. 14, ust. 3 i 4. Skutki niezgodnego z prawem odwołania przez prezydium rady narodowej dyrektora albo zastępcy dyrektora przedsiębiorstwa podległego terenowemu organom jednolitej władzy państwowej, obciążają zakład pracy, nie zaś prezydium rady narodowej (3 V 1958 r. — 1 CR 306/58).

Ustawa z dnia 30 grudnia 1950 r. przepisy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 58, poz. 528)

Art. 3 ust. 1 pkt 3. Powództwem o należność ze stosunku pracy jest tylko takie powództwo, które uprawnienia powoda wywodzi z faktu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o pracę. Dlatego też powództwo pracownika o zapłatę należności za wykorzystany przez zakład pracy wynalazek pracowniczy nie jest powództwem o należność ze stosunku pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 3 przepisów o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (3 IX 1958 r. — 2 CZ 128/58).

Art. 28 ust. 2. W sprawie o dział spadku — całego lub części — zastosowanie art. 28 ustęp 2 przepisów o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zależy od oceny okoliczności danej sprawy (18 XII 1958 r. — 4 CO 23/58).

Art. 49. Art. 49 przepisów o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie określa granic co do tego, w jakiej fazie procesu powinno nastąpić pojednanie się małżonków. Należy przeto uznać, że ma on zastosowanie zarówno w takiej sytuacji, gdy pojednanie się małżonków doszło do skutku na posiedzeniu pojednawczym, jak i wówczas, gdy nastąpiło ono w dalszym toku sprawy, aż do chwili jej zakończenia (6 X 1058 r. — 2 CZ 106/58).

Dekret z dnia 24 grudnia 1952 r. o przewozie przesyłek i osób kolejami (Dz. U. z 1953 r. nr 4, poz. 7)

Art. 88. Stosownie do art. 88 dekretu z dnia 24 grudnia 1952 r. o przewozie przesyłek i osób kolejami (Dz. U. 1953 poz. 7) do odpowiedzialności kolei za szkody poniesione przez pasażera mają zastosowanie art. 152, 153, 154 i 155 k. z. Wyłączyć można odpowiedzialność kolei tylko w przypadkach, gdy ona udowodni, że szkoda powstała wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za której czyny nie ponosi odpowiedzialności, albo wskutek siły wyższej (26 III 1958 r. — 4 CR 902/57).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 sierpnia 1953 r. w sprawie wynagrodzenia adwokatów za wykonywanie czynności zawodowych (Dz. U. nr 40, poz. 176)

§ 7. W przypadku, gdy adwokat bierze udział tylko w części postępowania merytorycznego, wynagrodzenie jego nie powinno być w zasadzie niższe od połowy górnej granicy stawek przewidzianych w rozporządzeniu w sprawie

wynagrodzenia adwokatów za czynności zawodowe w sprawach cywilnych, chyba że jakieś szczególne okoliczności uzasadniają dalsze jego obniżenie. Pogląd ten ma uzasadnienie w analogii z przepisem § 19 cytowanego rozporządzenia (7 X 1958 r. — 1 CZ 139/58).

Dekret z dnia 24 lutego 1954 r. o zakładowych komisjach rozjemczych (Dz. U. nr 10, poz. 35)

Art. 10. W sprawie, która w myśl art. 10 ust. 2 dekretu z dnia 24 II 1954 r. (Dz. U. nr 10, poz. 35) została skierowana do sądu przez komisję rozjemczą, niedopuszczalne jest rozszerzenie powództwa na innej podstawie faktycznej (Uchwała składu 7 sędziów 29 XI 1958 r. — 1 CO 20/58).

Dekret z dnia 18 stycznia 1956 r. o ograniczeniu dopuszczalności rozwiązywania umów o pracę bez wypowiedzenia oraz zabezpieczeniu ciągłości pracy (Dz. U. nr 2, poz. 11)

Art. 10. Niedopuszczenie członka komisji rozjemczej do pracy po upływie jego kadencji uprawnia go do żądania zarówno przywrócenia do pracy, jak i wypłaty dalszego wynagrodzenia, jednak za okres nie dłuższy niż 3 miesiące (27 V 1958 r. — 1 CR 326/58).

Ustawa z dnia 25 lutego 1958 r. o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz. U. nr 11, poz. 37)

Art. 10. Przepis art. 10 ustawy z dnia 25 lutego 1958 r. o uregulowaniu stanu prawnego imienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz. U. nr 11, poz. 37) ma zastosowanie również do właściciela rzeczy, która wobec uznania jej za składnik przedsiębiorstwa osoby trzeciej, została objęta ustanowionym nad tym przedsiębiorstwem przymusowym zarządem państwowym, chociażby rzecz ta została zwrócona jej właścicielowi przed wejściem w życie ustawy w wyniku uchylecia zarządu przymusowego (Uchwała składu 7 sędziów 7 II 1959 r. — 1 CO 31/58).

Art. 17. Przepis art. 17 ustawy z dnia 25 lutego 1958 r. o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz. U. nr 11, poz. 37) ma zastosowanie również do mienia stanowiącego mienie opuszczone w rozumieniu dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. nr 13, poz. 87), jeżeli to mienie nie zostało na podstawie powołanego dekretu objęte przez organy likwidacyjne (Uchwała składu 7 sędziów 7 II 1959 r. — 1 CO 32/58).

Zebrał:
Witold Świącicki

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

KODEKS KARNY

Art. 18 § 1. nie ogranicza sytuacji do stanu trwałej częściowej anormalności psychicznej sprawcy i daje sądowi możliwość zastosowania tego przepisu również do takiego sprawcy, u którego powstały z powodu wyjątkowej sytuacji okoliczności powodujące chwilowe zaburzenia czynności psychicz-

nych, jednak przepis ten przewiduje tylko taki na wpół chorobowy stan trwałego częściowego lub chwilowego wytrącenia równowagi umysłu, przy istnieniu którego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania postępowaniem była u sprawcy w znacznym stopniu ograniczona. Ten „znacznym stopień” jest więc miernikiem zastosowania przez sąd przepisu art. 18 § 1 k. k. (5 III 1958 — II K 1326/57).

Art. 21 § 1. Przepis art. 21 § 1 k. k. nie zawiera wymogu proporcjonalności między dobrem zagrożonym przez napastnika i dobrem naruszonym przez napaźniętego; a zatem w konkretnym wypadku dla oceny, czy oskarżony działał w obronie koniecznej, nie ma znaczenia okoliczność, iż oskarżyciel prywatny doznał cięższych od niego obrażeń cielesnych (24 V 1958 — I KRn 879/57.)

Art. 31. Warunkowe zawieszenie wykonania orzeczonej kary stosuje się do kary łącznej w wypadku skazania na poszczególne kary za dwa lub więcej przestępstw. W tego rodzaju wypadkach orzekanie o zawieszeniu kar poszczególnych jest niepotrzebne. Warunkowe zawieszenie kary łącznej obejmuje implicite zawieszenie kar poszczególnych (30 X 1958 — II KRn 822/58).

Art. 59. Przepis art. 59 k. k., wskazujący sposoby stosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary, jest niejasny i wadliwy, bo zawarte w nim wskazania nie zostały dostosowane do norm zagrożenia przewidzianych w części szczególnej kodeksu karnego. Jednakowoż porównawcze zestawienie tego przepisu z przepisem art. 54 k. k., zawierającym ogólne wskazania co do sposobu wymierzenia kary, pozwala na stwierdzenie, że ustawodawca uznał, iż te ogólne wskazania w wyjątkowych wypadkach mogą okazać się niewystarczającymi i że może zająć potrzeba wymierzenia kary nie mieszczącej się w granicach ustawowego zagrożenia. Będą to wypadki, gdy ze względu bądź na podmiotowe właściwości sprawcy bądź też wyjątkowe okoliczności danego wypadku, kara w granicach ustawowego zagrożenia byłaby karą niesprawiedliwą. Dla takich właśnie wypadków ustawodawca wprowadził przepis art. 59 k. k. Różnica między tym przepisem, a przepisem art. 54 k. k. polega na tym, że przepis art. 54 k. k. jest przepisem pouczającym sędziego, na co powinien zwrócić uwagę przy wymierzaniu kary w granicach zwykłych norm zagrożenia, tymczasem przepis art. 59 k. k. jest przepisem wprowadzającym odmienne od ogólnie obowiązujących normy zagrożenia (2 IX 1958 — II K 795/58).

Art. 61. W zasadzie sąd nie ma obowiązku uzasadniać dlaczego nie uznał za słuszne skorzystać z prawa wynikającego z art. 61 k. k. Jednakże uzasadnienie odmowy zawieszenia kary jest konieczne wówczas, gdy żądanie stron i ich wnioski sprowadzają się do zagadnienia zastosowania art. 61 k. k. i do udowodnienia, że zachodzą albo że nie zachodzą ku temu warunki (30 V 1958 — II K 440/58).

Art. 61. Względny przewencji ogólnej nie stanowią rzecz jasna samoistnej przesłanki decydującej o takim czy innym wymiarze kary, nie mogą być jednakże przy doborze tejeż pominięte, inaczej bowiem kara sądowa straciłaby jeden z istotnych jej elementów, jakim jest oddziaływanie na społeczeństwo w kierunku przestrzegania ustanowionego przez władzę porządku prawnego, co jest przecież jednym z podstawowych zadań wymiaru sprawiedliwości (15 XII 1958 — II K 657/58).

Art. 61. Okoliczność, że oskarżony dotychczas nie był karany, jakkolwiek powinna być brana pod uwagę przy rozważeniu celowości zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary, to jednak nie może stanowić wyłącznej podstawy do stosowania art. 61 k. k. — bez rozważenia innych okoliczności wymienionych w art. 61 § 2 k. k., a więc charakteru sprawy, okoliczności towarzyszących popełnieniu przestępstwa oraz zachowania się sprawcy po popełnieniu przestępstwa. Dopiero rozważenie wszystkich tych okoliczności, przy uwzględnieniu dotychczasowego zachowania się oskarżonego, pozwoliłoby sądowi na stwierdzenie, czy celowe byłoby bądź też niecelowe zastosowanie art. 61 k. k. (4 IX 1958 — I KRn 88/58).

Art. 62 § 2. Zobowiązanie skazanego do wynagrodzenia szkód zrzędzonych przestępstwem przez przywrócenie rzeczy do stanu poprzedniego jest na podstawie art. 62 § 2 k. k. dopuszczalne (12 VI 1958 — IV KO 33/58).

Art. 62 § 2. Wyczerpujący katalog kar zasadniczych i dodatkowych zawarty jest w przepisach art. 37 i 44 k. k. Żaden z tych przepisów nie przewiduje kary w postaci zobowiązania oskarżonego do wynagrodzenia szkody, zrzędzonej przestępstwem. Z powyższego wynika, że zobowiązanie, o jakim mowa wyżej, nie jest karą. Niezastosowanie przez sąd przepisu art. 62 § 2 k. k. mogłoby ewentualnie uzasadniać zarzut obrazy przepisów prawa materialnego, ale tylko w wypadku, jeżeliliby zostało wykazane, że stosunki gospodarcze skazanego pozwalają na wynagrodzenie szkody zrzędzonej przestępstwem i że celowość zobowiązania skazanego do wynagrodzenia tej szkody w okolicznościach danej sprawy, nie budzi żadnych wątpliwości (25 IX 1958 — II K Rn 317/58).

Art. 76. Przez użyte w art. 76 k. k. określenie „wszczęto postępowanie karne” należy rozumieć nie tylko wszczęcie postępowania sądowego, lecz również każdą czynność dochodzeniową lub śledczą skierowaną przeciwko określonej podejrzanej osobie (14 XI 1957 — IV KO 164/57).

Art. 133. Jeżeli przemoc, którą stosuje sprawca przestępstwa przewidzianego w art. 129 k. k., polega na czynnej napaści, wówczas sprawca narusza zarówno przepis art. 129 k. k., jak i 133 k. k., przy czym wobec zbiegu tych przepisów (art. 36 k. k.), ma zastosowanie przepis art. 133 k. k. jako przewidujący karę surowszą. Nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że przepis art. 129 k. k. stanowi przepis szczególny, który w myśl zasady *lex specialis derogat generali*, wyłącza stosowanie art. 133 k. k. Nie ma również żadnych podstaw do przyjęcia, by okoliczność, że sprawca czynnej napaści, kierował się nadto zamiarem zmuszenia urzędnika do zaniechania dokonywanej czynności urzędowej, miała stanowić dla sprawcy premię w postaci wyłączenia stosowania art. 133 k. k.

Można przyjąć kwalifikację z art. 133 k. k. nie tylko przy zamiarze bezpośrednim, ale również i przy zamiarze ewentualnym, co zwłaszcza może mieć zastosowanie przy zbiegu przepisów art. 129 i 133 k. k. (12 XII 1957 — III KRn 718/57).

Art. 142. Sprostowanie fałszywych zeznań może nastąpić najpóźniej do czasu rozstrzygnięcia sprawy w danej instancji, przy czym obojętną jest rzeczą, w jakim stadium postępowania karnego złożono fałszywe zeznania. (15 VII 1958 — IV 521/58).

Art. 148. Dla bytu przestępstwa z art. 148 k. k. wymagane jest ustalenie, że oskarżony wiedział o popełnieniu przestępstwa przez osobę, której udzielił schronienia oraz że udzielając pomocy sprawcy, działał w celu uniknięcia przez tegoż odpowiedzialności karnej (28 VI 1958 — IV KRn 645/58).

Art. 160. Dla bytu przestępstwa z art. 160 k. k. istotną jest świadomość sprawcy o pochodzeniu rzeczy z przestępstwa. Świadomość taka wynika bądź z przyznania oskarżonego, bądź też sąd ustala ją na podstawie innych dowodów (18 IX 1958 r. — II K 532/58).

Art. 163. Dla bytu przestępstwa przewidzianego w art. 163 k. k. obojętna jest okoliczność, czy uczestnik zbiegowiska sam używa groźby lub też przemocy dla zmuszenia urzędnika do zaniechania czynności, karalny jest bowiem sam fakt świadomego udziału w tego rodzaju zbiegowisku (22 V 1958 — II KRn 752/57).

Art. 201. Zasadniczym celem przepisu art. 201 k. k. jest ochrona interesów osób, wobec których sprawca ma obowiązek opieki, zmuszenie go przy pomocy represji karnej, do wykonywania obowiązków alimentacyjnych. W związku z powyższym zauważyć wypada, iż nie zawsze dla osiągnięcia właściwego celu, stosowanie bezwzględnej represji karnej jest konieczne. Nie chodzi tu bowiem jedynie o to, by sprawcę ukarać za uchylanie się od ciążących na nim obowiązków, lecz by w przyszłości obowiązki te wypełniał (29 VIII 1958 — IV KRn 303/58).

Art. 203. Dla bytu przestępstwa z art. 203 k. k. wymagane jest, aby pokrzywdzona była ograniczona w zdolności rozpoznania znaczenia czynu niezrządneho i możliwości kierowania swym postępowaniem i by oskarżony o tym wiedział (30 X 1958 — II KRn 490/58).

Art. 215. Sąd Najwyższy już wielokrotnie wskazywał, że „niebezpieczeństwo katastrofy nie jest pojęciem abstrakcyjnym, dotyczy ono takiej sytuacji, w której groźba katastrofy jest jak najbardziej realna i bezpośrednia” (I K 320/57). Zagadnienie winy oskarżonego powinno być zatem rozważone jako stosunek psychiczny oskarżonego do tak określonego niebezpieczeństwa katastrofy (27 VI 1958 — I K 176/58).

Art. 215. Ustalenie, czy szybkość rozwijania przez pojazd mechaniczny była nadmierna i sprowadziła niebezpieczeństwo katastrofy w komunikacji lądowej, nie może być dokonane wyłącznie przez porównanie szybkości rozwijanej przez pojazd mechaniczny z szybkością, na jaką w danym miejscu zezwalają przepisy o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych, albowiem kierowca ma obowiązek prowadzić pojazd mechaniczny z taką szybkością, by w panujących na trasach przejazdu warunkach panował w każdej chwili nad prowadzonym przez siebie pojazdem i nie stworzył niebezpieczeństwa katastrofy. Dlatego też oskarżony, mając złą widoczność spowodowaną nieskróceniem świateł przez nadjeżdżający z przeciwnej strony samochód, powinien był szybkość prowadzonego przez siebie samochodu zmniejszyć do takich granic, by móc samochód w każdej chwili zatrzymać, jeśliby zaszła tego potrzeba (11 IX 1957 — IV K 120/57).

Art. 215. Uznanie stanu odurzenia alkoholowego za szczególną okoliczność obciążającą przy skazaniu za przestępstwo z art. 215 § 1 k. k. nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że oskarżony „nie mógł się liczyć z możliwością

wyjazdu". Nie jest tu bowiem najistotniejszy wzgląd na to, w jakich warunkach (wyłączając przymus) doszedł oskarżony do wprawienia się w stan odurzenia, lecz to, że będąc pod wpływem alkoholu i zdając sobie sprawę ze szkodliwości oddziaływania alkoholu na organizm ludzki, podjął się prowadzenia pojazdu mechanicznego doprowadzając ostatecznie do katastrofy na skutek zawinionej przez siebie niemożności należytego panowania nad wozem (6 VI 1958 — III K 570/58).

Art. 215 § 1. — zob. orzeczenie nr IV K 670/57 pod art. 286 k. k.

Art. 225 § 1. Stwierdzenie u sprawcy premedytacji w działaniu a nawet niskiej pobudki np. zemsty nie wyklucza jeszcze takiej możliwości, że sprawca w momencie popełnienia przestępstwa znajdował się w tego rodzaju stanie psychicznego wzburzenia, które powoduje przewagę czynników emocjonalnych nad intelektualnymi, a co uzasadnia przyjęcie przez sąd stanu silnego wzruszenia wymaganego przez § 2 art. 225 k. k. „Stan silnego wzruszenia” jest zjawiskiem niezwykle złożonym i skomplikowanym i wymaga bardzo wnikliwego zbadania i rozważenia szeregu okoliczności, częstokroć pozornie błahych, które jednak zestawione i uszeregowane — łącznie dać mogą sądowi pewniejszy materiał do badań analitycznych stanu psychicznego sprawcy w chwili wejścia w konflikt z normami prawa karnego i najbardziej zbliżonego do rzeczywistości (prawda materialna) ustalenia podmiotowych cech przestępstwa, a co za tym idzie prawidłowej kwalifikacji czynu przestępczego (10 VI 1958 — II K 530/58).

Art. 225 § 2. Do zastosowania przepisu art. 225. § 2 k. k. konieczne jest ustalenie, że sprawca działał pod wpływem przewagi czynników emocjonalnych nad intelektualnymi. Z tej zasady wynika, że sąd w każdym wypadku kwalifikowanego zabójstwa obowiązany jest stwierdzić, czy stopień i charakter wzruszenia oskarżonego, jego stosunek do czynu były tego rodzaju, że zadecydowały o zabójstwie, że bez tego wzruszenia oskarżony nie popełniłby zabójstwa (28 V 1958 — IV K 83/58).

Art. 225 § 2. Dla przyjęcia stanu silnego wzruszenia w rozumieniu art. 225 § 2 k. z., wpływ uczuć, nie wyłączając uczuć zemsty i zazdrości na przeżycia psychiczne sprawcy, musi być tak silny, że wywołują one stan emocjonalny, który ograniczając kontrolę świadomości, decyduje o działaniu przestępnym. Silne wzruszenie musi oczywiście istnieć w momencie popełnienia zabójstwa i być wywołane jakimś bezpośrednim powodem, ale z tego nie wynika, aby nie mogło ono narastać w ciągu długiego okresu czasu pod wpływem przyczyn, które je wywołały, jak uczucie zazdrości, gniewu itp.

Zagadnienie istnienia silnego wzruszenia oraz jego przyczyn należy do stanu faktycznego i podlega ocenie sądu na tle okoliczności danego przypadku (16 IX 1958 — IV K 758/58).

Art. 225 § 2. Dla rozstrzygnięcia zagadnienia, czy sprawca działał w stanie silnego wzruszenia, należy mieć na uwadze zachowanie się sprawcy nie tylko w chwili czynu, lecz konieczne jest zbadanie i przeanalizowanie okoliczności poprzedzających czyn, zachowanie się sprawcy przed czynem, tło zajścia i pobudki działania sprawcy (1 IX 1958 — IV K 224/58).

Art. 230 § 2. Dla bytu przestępstwa z art. 230 § 2 k. k. niezbędne jest ustalenie pod względem przedmiotowym, że istnieje związek przyczynowy pomię-

dzy działaniem oskarżonego a skutkiem śmiertelnym osoby, która doznała uszkodzenia ciała; pod względem podmiotowym, że działanie oskarżonego objęte było jego winą umyślną, zaś skutek śmiertelny jego winą nieumyślną (29 IV 1958 — IV K 278/58).

Art. 230 § 2. Dla przypisania przestępstwa z art. 230 § 2 k. k. konieczne jest ustalenie, że sprawca obejmował swym zamiarem zadanie uszkodzenia ciała pokrzywdzonego, a nadto że bądź przewidywał możliwość skutku śmiertelnego tego uszkodzenia (łudzając się, że »go uniknie), bądź możliwości tego skutku nie przewidywał, chociaż mógł i powinien był przewidzieć (wyrok SN z dnia 13 IX 1957 r. — IV K 114/57). Przestępstwo zatem ma miejsce, gdy skutek śmiertelny umyślnego uszkodzenia ciała leży w sferze winy nieumyślnej sprawcy w rozumieniu art. 14 § 2 k. k. (31 X 1958 — II KRn 706/58).

Art. 235. Przepis art. 235 k. k. nie przeciwstawia pojęciu „chwilowo”, użytemu z art. 236 k. k., żadnego czasokresu dla trwania zagrożenia życiu, zatem wszelkie tego rodzaju kryteria rozróżnienia obu omawianych pojęć (choroby zagrażającej życiu — z art. 235 k. k. i uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia chwilowo zagrażającego życiu — z art. 236 k. k.) uzasadniałby zarzut dowolności. Pojęcie „chwilowości zagrożenia” występuje w znaczeniu raczej sytuacyjnym niż czasowym (choć oba te pojęcia zbiegają się ze sobą).

Należy zatem przyjąć, że przez chwilowe zagrożenie życiu z art. 236 k. k., ustawa rozumie tylko takie zagrożenie, które ustępuje zaraz, bądź do wskutek dokonanego zabiegu, bądź też wskutek zwalczania go własnymi siłami organizmu. Wypadki zaś, gdy zagrożenie życiu trwa przez jakiś czas, np. również po dokonaniu zabiegu, ustawa kwalifikuje pod art. 235 k. k. (15 V 1958 — I KRn 74/58).

Art. 237. Kodeks karny nie określa żadnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, o których mówi rozdział XXXV jako „lekkie” lub „ciężkie”. Jeżeli nomenklatura taka utarła się w praktyce sądowej, to bynajmniej nie musi ona pokrywać się z identyczną nomenklaturą używaną przez lekarzy w potocznym języku klinicznym. To co w języku klinicznym może być określone jako „lekkie” uszkodzenie ciała (rozstrój zdrowia), nie ma decydującego wpływu na kwalifikację prawną czynu. Po pierwsze żadna z wchodzących tu w grę dyspozycji kodeksu karnego nie zawiera wskazanych wyżej pojęć wartościujących. Po wtóre zaś, ustalenie, czy konkretne uszkodzenie ciała (rozstrój zdrowia) kwalifikować należy z art. 236 czy z art. 237 k. k., jest ustaleniem prawnym i należy wyłącznie do sądu, a nie do biegłego. Biegły nie jest powołany do komunikowania sądowi prawnej charakterystyki czynu, a sąd nie jest upoważniony do korzystania w tym zakresie z pomocy biegłego. Wprawdzie ustalenia prawne sądu opierają się na elementach faktycznych podanych sądowi przez biegłego, lecz do elementów takich należą (w omawianej grupie przestępstw) okoliczności dotyczące rodzaju urazu lub rozstroju zdrowia, narzędzia, przebiegu schorzenia, czasu jego trwania, skutków itd., a nie prawna kwalifikacja czynu (27 IX 1958 — III KRn 1261/57).

Art. 240. W rozumieniu art. 240 k. k. karalny jest sam udział w bójce lub pobiciu człowieka, przy zaistnieniu skutków określonych w tym przepisie, który nie musi się wyrażać w aktywnym uczestnictwie w sensie fizycznym, przez zadanie ciosów, lecz może się ujawnić w sensie intelektualnym i spro-

wadzić się do zajęcia takiej postawy, która w sposób widoczny demonstruje gotowość wzięcia czynnego udziału w bójce lub pobiciu człowieka (6 IV 1953 — II K 1035/57).

Art. 242. Do przyjęcia występku z art. 242 k. k. nie jest konieczne ustalenie pozytywnego działania powodującego narażenie życia ludzkiego, na bezpośrednie niebezpieczeństwo, gdyż czynu tego może sprawca dopuścić się także przez zaniechanie (12 V 1958 — III K 980/57).

Art. 247. Przedmiotem ochrony art. 247 k. k. jest życie ludzkie, któremu grozi niebezpieczeństwo. Stan niebezpieczeństwa trwa do momentu zgonu (SN 35/49 „Państwo i Prawo” 1950, z. 7). Z tą chwilą kończy się obowiązek udzielenia pomocy.

Do skazania sprawcy z art. 247 k. k. nie wystarczy ustalenie podmiotowych cech przestępstwa, tzn. że sprawca nie podjął wszystkich dostępnych czynności, by ratować zagrożone życie ludzkie. Muszą nadto istnieć również przesłanki przedmiotowe, tj. żywy człowiek, narażony na bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia.

Zgodnie z judykaturą i nauką prawa karnego, dopóki człowiek, którego organizm żyje mimo doznanych zakłóceń na skutek poważnego wypadku i mimo całkowitej beznadziejności jakiegokolwiek ratunku, nie skonał, dopóty istnieje obowiązek każdego człowieka, oczywiście zdolnego do prawidłowego rozumowania, jeżeli może to uczynić bez narażenia siebie lub osób bliskich na niebezpieczeństwo osobiste, podjęcia wszelkich dostępnych kroków, jeżeli już nie prowadzących do uchylenia zagrożenia, to przynajmniej do jego umniejszenia (27 X 1958 — II K 928/58).

Art. 250. Groźba przewidziana w art. 250 k. k. może być spełniona nie tylko za pomocą słów, ale także takiego zachowania się sprawcy, które ma na celu wywołanie w psychice zagrożonego obawy i które obiektywnie jest zdolne obawę tę wywołać (24 VI 1958 — IV KRn 202/58).

Art. 251. Skoro zajęcie mieszkania nastąpiło przy użyciu wytrychu, użycie zaś wytrychu w takiej sytuacji, stosownie do poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy (OSN z dnia 26 kwietnia 1954 r. — 65/54) równoznaczne jest z użyciem przemocy, czyn oskarżonej wyczerpywał znamiona przestępstwa z art. 251 k. k. (8 V 1958 — II KRn 144/58).

Art. 286. Na kierowcy spoczywa obowiązek prowadzenia pojazdu mechanicznego w ten sposób, by nie spowodować zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego a także i mienia. Dlatego też kierowcy nie wolno prowadzić pojazdu mechanicznego niesprawnego pod względem technicznym, jeśli ta niesprawność uniemożliwia lub utrudnia możliwość panowania nad pojazdem w każdej sytuacji. W związku z tym okoliczność, że kierowca prowadził pojazd niesprawny pod względem technicznym w wykonaniu polecenia swego zwierzchnika — nie wyłącza jego odpowiedzialności za popełnione w związku z prowadzeniem takiego pojazdu przestępstwo. Okoliczność ta może być jedynie wzięta pod uwagę przy wymiarze kary, wydanie natomiast przez zwierzchnika polecenia kierowcy prowadzenia pojazdu, niesprawnego pod względem technicznym może stanowić podstawę do przypisania temuż zwierzchnikowi winy popełnienia przestępstwa, określonego w art. 286 § 1 k. k., jeśli przełożony kierowcy jest urzędnikiem (25 II 1958 — IV K 670/57).

Art. 286. Aczkolwiek dla bytu przestępstwa z art. 286 § 1 k. k. nie jest konieczny skutek niedopełnienia obowiązku w postaci powstałego stąd niedoboru, to jednak wysokość powstałego niedoboru ma zasadnicze znaczenie dla oceny stopnia szkodliwości czynu i co za tym idzie — dla wymiaru kary (11 VI 1958 — III K 1126/57).

Art. 290 § 1. Związek z urzędowaniem zachodzi również wtedy, gdy urzędnik przyjmuje korzyść majątkową za czynność, która jedynie pośrednio wchodzi w sferę urzędowania danego urzędnika (K 1837/49 — „Państwo i Prawo” 1950, z. 5/6), przy czym, „ustawowy stan art. 290 § 1 k. k.” nie wymaga, aby czynność należała do zakresu obowiązków służbowych urzędnika i dla karalności z tego przepisu wystarcza, aby łapówka miała „związek z urzędowaniem” (OSN 1948, poz. 21). (27 VI 1958 — I K 801/57).

Art. 291. Zasadnicza różnica między § 1 a § 2 art. 290 k. k. polega na tym, że przy § 1 art. 290 k. k. sprawca przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę za czynność dozwoloną, należąca bądź wprost do zakresu jego obowiązków służbowych, bądź też, choćby czynność ta do zakresu obowiązków służbowych sprawcy wprost nie należała, lecz pozostawała ona „w związku z urzędowaniem”, a więc wchodziła pośrednio w sferę urzędowania sprawcy. Zaś przy § 2 art. 290 k. k. sprawca wymusza korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę przyjmuje, choćby bez żądania, lecz za czynność sprzeciwiającą się ustawie (23 IX 1958 — IV K 768/58).

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Art. 9. Kodeks postępowania karnego, przestrzegając zasadę swobodnej oceny dowodu, nie zabrania sądowi oparcia wyroku również na wyjaśnieniach współoskarżonego, z tym jednak, że przy przyjęciu takiego dowodu wymaga się ze strony sądu zachowania szczególnej ostrożności (28 X 1958 — IV K 415/58).

Art. 49. O znikomym niebezpieczeństwie społecznym czynu, o którym mowa w art. 49 k. p. k., nie decyduje rozmiar wyrządzonej szkody, lecz całościowość okoliczności dotyczących zarówno osobowości sprawcy i stopnia jego zawinienia, jak i sposób popełnienia czynu (21 VIII 1958 — I KRn 148/58).

Art. 94 § 1. Złożony w protokole przesłuchania pokrzywdzonego, wymagany przez ustawę wniosek o ściganie przestępstwa ma moc wiążącą także i wówczas, gdy pokrzywdzony słuchany przed sądem w charakterze świadka, skorzysta z przysługującego mu z mocy art. 94 § 1 k. p. k. prawa odmowy zeznań (2 X 1958 — IV KO 97/57).

Art. 113 § 2. Okoliczność, że jakaś osoba fizyczna może być w danej sprawie jednocześnie świadkiem i biegłym, nie wyłącza możliwości przesłuchania jej w charakterze biegłego (art. 112 § 2 k. p. k.) i na tej tylko podstawie nie można zasadnie żądać wezwania innego biegłego, gdyż ta okoliczność nie stanowi „ważnego powodu” w rozumieniu § 2 art. 113 k. p. k. do uznania, iż zachodzi okoliczność osłabiająca zaufanie do takiego biegłego (6 V 1958 — IV K 230/58).

Art. 158. Do terminów tymczasowego aresztowania, o których mowa w art. 158 k. p. k., w razie zwrócenia przez sąd akt prokuratorowi po myśli art.

305 k. p. k., nie zalicza się okresu tymczasowego aresztowania w toku postępowania sądowego (Cała Izba 29 XII 1958 — I KO 126/56).

Art. 221. Brak w protokole wzmianki o treści oświadczeń i wniosków stron w tzw. głosach stron i w związku z tym niemożność ustalenia ich treści — jest uchybieniem, które nie daje sądowi rewizyjnemu możliwości pełnego skontrolowania zasadności stanowiska sądu pierwszej instancji (18 XI 1957 — II K 742/57).

Art. 222. Według art. 222 k. p. k. zeznania i oświadczenia osoby przesłuchiwanej wciąga się do protokołu z możliwą dokładnością, przy czym zgodnie z przyjętą praktyką, zamiast wpisywania pełnej treści wyjaśnień, można powołać się na takie same wyjaśnienia zawarte w aktach sprawy, przez co protokół poprzedniego przesłuchania staje się załącznikiem protokołu rozprawy (24 II 1958 — II K 440/57).

Art. 224. Formalnie sporządzony protokół rozprawy jest sprawozdawczym dokumentem publicznym na dowód, że przewód sądowy był przeprowadzony prawidłowo z zachowaniem postanowień prawa (art. 221—224 k. p. k.), zabezpieczających należyty wymiar sprawiedliwości (15 XI 1958 — IV KRn 735/58).

Art. 292. Prawo sądu odrzucenia na rozprawie wniosków dowodowych nie zgłoszonych w terminie ograniczone jest do przypadków, gdy wniosek podkutowany jest chęcią działania na zwłokę (7 I 1958 — I K 288/57).

Art. 296. W myśl art. 296 k. p. k. sąd może za zgodą stron nie przeprowadzać postępowania dowodowego lub przeprowadzić je tylko częściowo, wtedy tylko, jeżeli wyjaśnienia oskarżonego, przyznającego się do winy, nie budzą wątpliwości.

Przyznanie to należy skontrolować, jeżeli oskarżony przyznanie złożone w śledztwie lub na poprzedniej rozprawie cofnie, albo też jeżeli nasunie się podejrzenie, iż przyznanie nie odpowiada prawdzie, jeżeli zmierza do osiągnięcia innego celu, np. wykazania „alibi” co do przestępstwa cięższego lub uchronienia od odpowiedzialności innych osób. Jeżeli nawet przyznanie w sądzie wymaga sprawdzenia, to tym bardziej takiego sprawdzenia i wielkiej ostrożności wymaga przyznanie pozasądowe. Cechą pierwszego jest przede wszystkim protokolarne stwierdzenie faktu przyznania i jego treści. Pozostaje jedynie do sprawdzenia jego zgodność z prawdą, przede wszystkim w razie zaprzeczenia ze strony oskarżonego. Przy przyznaniu pozasądowym, jeżeli nie jest udokumentowane, trzeba czegoś więcej, należy bowiem stwierdzić, że zostało złożone i że jest zgodne z prawdą obiektywną. Sąd nie może go pominąć, bo aczkolwiek przyznanie pozasądowe nie jest przewidziane w kodeksie postępowania karnego jako środek dowodowy, to jednak może należeć do okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego, których całokształt stanowi podstawę orzeczenia (art. 320 k. p. k., 18 II 1958 — I K 624/57).

Art. 305. Sąd nie może dawać prokuraturze żadnych wiążących poleceń co do tego, kogo jeszcze — poza oskarżonymi — objąć powinien akt oskarżenia (18 VII 1958 — III K 1288/57).

Art. 305. Wątpliwości co do kwalifikacji prawnej czynów zarzuconych oskarżonemu nie uzasadniają przekazania sprawy do uzupełnienia śledztwa (1 III 1958 — II KZ 158/57).

Art. 313. Dokładniejsze sprecyzowanie jednego z elementów zdarzenia faktycznego, które wskazał prokurator w akcie oskarżenia, bądź nawet odmienne ustalenie jednego z elementów tego zdarzenia nie narusza zasady tożsamości czynu, skoro nie budzi wątpliwości, o jakie wydarzenie chodzi (28 III 1958 — I K 927/57).

Art. 324 § 2. Przepis art. 324 § 2 k. p. k. o obowiązku wznowienia przewodu sądowego i uprzedzenie stron o możliwości zakwalifikowania czynu pod surowszy przepis karny ma na celu danie stronom możliwości odpowiedniego ustosunkowania się. Jeśli więc w związku ze wskazaniem oskarżonemu na taką możliwość jeszcze przed zamknięciem przewodu sądowego dano oskarżonemu i jego obrońcy możliwość zajęcia stanowiska, to niezachowanie przepisu art. 324 § 2 k. p. k. nie może być uważane za uchybienie, skoro przepis ten ma zastosowanie jedynie do przypadku, gdy sąd dopiero podczas narady stwierdzi możliwość zakwalifikowania czynu pod surowszy przepis karny. (2 I 1957 — IV K 840/56).

Art. 383. Niesporządzenie protokołu rozprawy uzasadnia uchylenie wyroku, ponieważ prawidłowość trybu postępowania, a w następstwie i słuszność orzeczenia nie dadzą się sprawdzić (15 XI 1958 — IV KRn 735/58).

Art. 442. W myśl art. 442 lit. a) k. p. k., w razie umorzenia postępowania koszty postępowania ponosi oskarżyciel. Według tego przepisu podstawa prawna umorzenia jest obojętna. Jeśli zatem postępowanie umorzono na podstawie wniosku oskarżycieli prywatnych, należało w myśl art. 445 k. p. k. orzec solidarną ich odpowiedzialność za koszty (21 VI 1958 — II KRn 841/57).

USTAWY ZWIĄZKOWE I DODATKOWE

Prawo o wykroczeniach

Art. 6 § 3 prawa o wykroczeniach stanowi, że nieletni w wieku od 13 do 17 lat, którzy popełnili wykroczenie z rozeznaniem, podlegają karze, jeśli popełnili w ciągu ostatniego roku wykroczenie tego samego rodzaju albo z tych samych pobudek albo jeżeli władza karząca uważa za niecelowe zastosowanie upomnienia czy oddania pod odpowiedzialny nadzór rodzicom. Użyte tu słowo „kara” oznacza zwykle sankcje przewidziane w poszczególnych przepisach prawa o wykroczeniach. Art. 70 k. k. ogranicza zastosowanie zakładu poprawczego tylko do wypadków popełnienia „czynu zagrożonego pod groźbą kary” w rozumieniu art. 1 k. k. (21 XII 1957 — I KRn 941/57).

Mały kodeks karny

Art. 4. § 1. Przepis art. 4 § 1 m. k. k., zagrożony surowymi karami ma na względzie przypadki wyrabiania, gromadzenia lub posiadania zwykłej broni palnej, grożącej bezpieczeństwu publicznemu. Przepis art. 4 m. k. k. nie daje wprawdzie definicji broni palnej, ale zamiarem ustawodawcy było objęcie zakazem przechowywania lub posiadania bez zezwolenia wszelkiej broni palnej, która by mogła okazać się groźna dla bezpieczeństwa publicznego (9 IV 1958 — IV K 222/58).

Art. 28. Dyspozycja przepisu art. 28 m. k. k. nie wymaga, aby czyn sprawcy wywołał szczególne zgorszenie lub oburzenie, wystarczy jeśli zaistniała choćby

tylko możliwość wywołania takiego zgorzenia lub oburzenia (19 IV 1958 — II K 531/57).

Ustawa z 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania karnego w brzmieniu ustawy z 28 marca 1958 r. (Dz. U. nr 18, poz. 76)

Art. 10. Przewidziane w art. 10 ustawy z 20 lipca 1950 r. wyłączenie postępowania uproszczonego odnosi się do tych przypadków, gdy podejrzany jest pozbawiony wolności w tej lub innej sprawie (13 XI 1958 — II K O 67/58).

Dekret z 21 grudnia 1945 r. o publicznej gospodarce lokalami (Dz. U. z 1950, nr 36, poz. 343)

Art. 35. W miejscowościach, gdzie obowiązuje publiczna gospodarka lokalami, otwarta pralnia, służąca wszystkim mieszkańcom do użytku, jakiemu służy pralnia z racji swego przeznaczenia, należy do mieszkania i samowolne jej zajęcie stanowi przestępstwo z art. 35 dekretu z 21 grudnia 1945 r, o publicznej gospodarce lokalami.

Wdarcie się w cudzym domu, nie podlegającym publicznej gospodarce lokalowej, do takiej pralni lub nieopuszczenie jej wbrew żądaniu osoby uprawnionej — stanowi przestępstwo z art. 252 k. k., podlegające ściganiu z oskarżenia prywatnego; ze względu na interes publiczny prokurator może objąć w sprawie takiej oskarżenie (11 IX 1958 — III KO 50/58).

Dekret z 19 października 1952 r. o gospodarowaniu artykułami obrotu towarowego i zaopatrzeniu (Dz. U. nr 44, poz. 301)

Art. 9. Od wejścia w życie rozporządzenia przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z 16 maja 1957 (Dz. U. nr 28, poz. 125) wprowadzenie skór bydlęcych lub końskich do wolnego obrotu bez uprawnienia określonego w art. 1 ust. 2 dekretu z 19 września 1946 r. o obrocie skórami (Dz. U. nr 29, poz. 281), podlega ściganiu karnemu w myśl art. 9 dekretu z 29 października 1952 r. o gospodarowaniu artykułami obrotu towarowego i zaopatrzeniu (Dz. U. nr 44, poz. 301; 26 VI 1958 — IV KO 61/58).

Dekret z 4 marca 1953 (Dz. U. nr 17, poz. 68)

Art. 2. Okoliczność, że oskarżeni nie dokonali napadu, gdyż upatrzona przez nich osoba nie przechodziła w miejscu zasadzki, nie ma znaczenia dla oceny prawnej czynu, gdyż przestępstwo (rabunek mienia społecznego) nie zostało dokonane tylko z przyczyn niezależnych od woli oskarżonych (13 VI 1958 — IV K 439/58).

Ustawa o amnestii z 27 IV 1956 r. (Dz. U. nr 11, poz. 57)

Art. 5 ust. 1. W przypadku gdy sąd orzeka na podstawie przepisu szczególnego, jakim jest ustawa o amnestii, stosuje przepisy tejże ustawy również w przedmiocie przypadku narzędzi lub przedmiotów przestępstwa, a nie przepisy ogólne kodeksu karnego (21 VI 1958 — II KRn 735/58).

Art. 8 ust. 1. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy z 27 kwietnia 1956 r. o amnestii jest przepisem abolicyjnym i ma zastosowanie przed przypisaniem winy oraz wymierzeniem kary. Jeżeli zatem sąd dochodzi do wniosku, że postępowanie zakończy się umorzeniem, wówczas postępowanie umarza (wyjaśniając powody swego rozstrzygnięcia w uzasadnieniu orzeczenia) nie wypowiadając się w sentencji co do winy i kary (29 IV 1958 — I K 627/57).

Ustawa z 13 lipca 1957 r. o zwalczaniu spekulacji (Dz. U. nr 39, poz. 171)

Art. 5. Przywóz do Polski z zagranicy większej ilości zegarków (np. 70 sztuk) i sprzedaż ich z zyskiem może stanowić przestępstwo z art. 5 ustawy z 13 lipca 1957 r. o zwalczaniu spekulacji, jeżeli zostanie ustalone, że sprawca nabył zegarki po to, aby je gromadzić a następnie odsprzedać z zyskiem (7 sędziów 17 VII 1958 — I KO 68/58).

Art. 8. Tekst art. 8 § 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. jest co do swojej treści zbieżny z art. 2 § 2 dekretu z dnia 4 marca 1953 r. o ochronie interesów nabywców w obrocie handlowym (Dz. U. nr 16, poz. 64) z wyjątkiem końcowych części obu tych przepisów, z których art. 8 § 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. uznaje dokonanie określonego w nim oszustwa na szkodę nabywcy już w samym zażądaniu wyższej ceny, a nie dopiero w pobraniu tej ceny, jak to stanowił wspomniany dekret z dnia 4 marca 1953 r. Tylko w tym zakresie art. 8 § 2 ustawy z dnia 13 lipca 1957 r. może być traktowany w konkretnym wypadku jako przepis mniej względny dla sprawcy niż art. 2 § 2 dekretu z dnia 4 marca 1953 r.; w każdym wypadku pobrania przez sprawcę za towar ceny wyższej od obowiązującej stosuje się normę art. 2 § 1 zdanie pierwsze k. k. 12 VI 1958 — I KO 58/58).

Zebrał:

Stefan Kalinowski